

Aleg. 137

Sprawozdanie

Komisji prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie czynności departamentu VI. za czas od 16. listopada 1898 do 15. listopada 1899 r.

Wysoki Sejmie!

Departament VI. załatwiał w r. 1898/9 teżsame działy czynności jak dawniej.

W czasie od 16. listopada 1898 do 15. listopada 1899 wpłynęło exhibitów 7136 a zatem o 1325 więcej jak w takimże czasokresie 1897/8 r.

Wszystkie te sprawy zostały załatwione i departament ten nie wykazuje żadnych zaległości.

Komisya po zbadaniu poszczególnych działów czyni następane spostrzeżenia i wnioski:

I. Co do spraw terytoryalnych.

Pomija się drobne sprawy terytoryalne, jak wydzielenie gmin poszczególnych z okręgów pewnych sądów lub starostw a przydzielanie ich do innych, co do których Wys. Sejm c. k. Rządowi udzielił swej opinii.

Wiele tych żądanych zmian zostało już dozwolonych i przeprowadzonych, wiele jeszcze wyczekuje ostatecznej decyzji odnośnych Ministerstw.

O wiele ważniejszym jest kreowanie nowych sądów kolegialnych i powiatowych tak w zachodniej jak we wschodniej części kraju. Kreowanie to postępuje nadzwyczaj powolnie, powoduje przeciążenie sądów i wpływa niekorzystnie na wymiar sprawiedliwości.

Z proponowanych przez Wysoki Sejm w r. 1897 zgodnie z oboma c. k. Sądami apelacyjnymi — odnośnie do reskryptu c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z dnia 14. listopada 1896 i 12. stycznia 1897 Sądów, — teraz dopiero wskutek najwyższego postanowienia z dnia 18. września 1899 r. ma być utworzony c. k. Sąd obwodowy w Czortkowie i Sądy powiatowe w Zakliczynie, Bołszowcach i Jabłonowie.

O tem zawiadomiło c. k. Ministerstwo Wydział krajowy z tem dolożeniem: „że termin wejścia w życie tych sądów zostanie później oznaczony“.

Komisyja sędzi, że odłożenie oznaczenia terminu *na później* nie jest żadnem oznaczeniem, że na to oznaczenie terminu zanadto długo czekać wypadnie. Sędzi też Komisyja, że o dalsze kreowanie Sądów tak kolegialnych: w Białym, Nowym Targu, Bochni, Mielcu, Jarosławiu i Żółkwi jakoteż całego szeregu Sądów powiatowych stanowczo upomnieć się należy, ile że wiadomem jest, że kraj nasz pod względem ilości Sądów i wyposażenia takowych o wiele gorzej jak inne kraje koronne jest traktowany.

Proponuje też więc Komisyja wniesienie do c. k. Rządu odnośnej rezolucyi, względnie powtórzenia rezolucyi z dnia 10. marca 1899 r.

II. Co do spraw c. k. Żandarmeryi.

Wydatki na Żandarmeryę zwiększają się rok rocznie a to wskutek pomnożenia liczby posterunków oraz liczby oficerów i żandarmów. — Zastanowićby się wypadało, czyli pomnożona już liczba: 4 oficerów sztabowych, 48 oficerów wyższych stopni i 2660 żandarmów — nie byłaby na dłuższy przeciąg czasu wystarczającą. Wydział krajowy powinienby rzecz tę bliżej zbadać i powziąć pewną decyzję.

Zastanawia też Komisyję, że czynsz przez c. k. żandarmeryę za zajętych 10 dużych pokoi na kancelaryę sztabową w nowo wybudowanym kosztem 266.000 złr. gmachu komendy we Lwowie, oraz za dodane obszerne magazyny i sale naukowe — jakkolwiek obecnie do kwoty 1.260 złr. podwyższony (dawniej płacono 630 złr.) jest stanowczo za niski — i że zatem całą siłą dążyć należy do odpowiednio znacznego podwyższenia tego czynszu a to w dwój a nawet w trójnasób. Zbadać należy stosunki tego rodzaju w innych krajach koronnych oraz zastosować jaknajściślej taryfę czynszów ustanowioną rozporządzeniem c. k. ministerstwa obrony krajowej z dnia 14. grudnia 1890 Nr. 225 Dz. p. p.

Jeżeli bowiem obowiązkiem jest kraju dać pomieszczenie c. k. żandarmeryi w koszarach, to świadczenia wszelkie po nad ten obowiązek winny być przez c. k. skarb wojskowy odpowiednio wynagradzane a nie lada czem zbywane.

III. Co do funduszu propinacyjnego.

Wydział krajowy uczynił zadość uchwale W. Sejmu z dnia 28 marca 1899 r. i wezwał c. k. dyrekcję funduszu propinacyjnego, aby stosownie do przepisu ustawy z dnia 22. kwietnia 1889 wydzierzawianie dochodów propinacyjnych odbywało się mniejszymi okręgami i aby o rozpisaniu licytacyi odnośne gminy były uwiadamiane: wątpić jednak należy, aby żądaniu temu w szerszej mierze zadość się stać mogło — ponieważ znaczna większość okręgów propinacyjnych aż po koniec roku 1910 już jest wydzierżawioną.

Fundusz propinacyjny miast wzrasta prawidłowo, zaległości opłat propinacyjnych zmniejszyły się znacznie.

IV. Sprawy szupasowe

nie nasunęły Komisyji żadnych uwag.

V. Co do ordynacyi wyborczej

a w szczególności co do pomnożenia posłów z miast, oraz nadania prezesowi akademii umiejętności w Krakowie i rektorowi politechniki we Lwowie prawa zasiadania w Sejmie, to gdy uchwała sejmowa z dnia 23. marca 1899 r. uzyskała najwyższą sankcję, tedy spodziewać się należy, że odnośne wybory 5-ciu posłów z miast wkrótce rozpisane będą a odnośne mandaty prezesowi akademii umiejętności i rektorowi politechniki wręczone zostaną.

Komisyja zatem w tej sprawie nie czyni żadnego wniosku.

VI. Sprawa sporu granicznego przy Morskiem Oku.

W skutek śmierci jednego z sędziów polubownych znajduje się w stagnacyi i dotąd dalej nie postąpi, dopóki Najjaśniejszy Pan innego sędziego polubownego w miejsce zmarłego nie zamianuje.

VII. Sprawy wojskowe.

Tutaj nasuwają się dwie sprawy, które koniecznie pewnym zmianom uległy powinny a mianowicie:

- a) Sprawa bezpłatnego przewozu powołanych do ćwiczeń wojskowych rezerwistów, landwerzystów i urlopników na kolejach rządowych i prywatnych a to wprost za okazaniem wojskowej karty wzywającej (Einberufungskarte) która to sprawa na skutek odezwy Wydziału krajowego z dnia 15. kwietnia 1898 l. 12761 przez c. k. ministerstwo wojny reskryptem z dnia 20. kwietnia 1899 oddz. 5. E. B. Nr. 1054 odmownie załatwioną została, rzekomo z tego powodu, że zaprowadzenie takie sprawiałoby wiele trudności i obliczeń odnośnym Dyrekcjom kolejowym tudzież stanowiłoby ubytek w dochodach kolejowych.

Motywa te nie wytrzymują jednak krytyki. C. k. Rząd wymaga od jednostki służby wojskowej z narażeniem zdrowia i życia żołnierza i żąda po nadto jeszcze, aby powołany częstokroć o głodzie i chłodzie *swoim kosztem* przybył do miejsca wskazanego. Jestto żądanie bezwzględne wiele biednych jednostek krzywdzące i nie licujące z powagą Państwa i c. k. Rządu — postępowanie, które wywołuje niechęć, rozgoryczenie, częstokroć dezercyę i inne złe skutki. Niechajże ten żołnierz, gdy już swoim kosztem aż do chwili stawienia się na miejsce zborne żywić się musi, ma przynajmniej wolną jazdę koleją tam i napowrót.

Spółczeństwo zgóło nic nie obchodzi, że Dyrekcye kolei będą miały trochę więcej rachunków a już najmniej obchodzić może ubytek (tak marny) w dochodach kolejowych. Komisya sądzi, że Wysoki Sejm upomnąć się może i powinien o zwolnienie powołanych żołnierzy do ćwiczeń wojskowych od opłaty na kolejach i proponuje w tej sprawie rezolucyę do c. k. Rządu.

- b) Również proponuje Komisya odpowiednią rezolucyę do c. k. Rządu z wezwaniem, aby nareszcie przystąpił do znacznego podwyższenia wynagrodzenia za dostarczane przez ludność podwozy na cele wojskowe i publiczne — rezolucya ta jest tylko powtórzeniem trzechkrotnych wezwań, które niestety dotąd żadnego zgóło nie odniosły skutku, bo nawet żadnej nie doczekały się odpowiedzi.

VIII. W sprawach ustawodawstwa cywilnego i karnego

komisya nie ma do poczynienia żadnych uwag.

IX. Co do pomnożenia poczt, i zaprowadzenia listonoszów wiejskich

jest komisya tego zdania, że w dążeniu do wprowadzenia w życie listonoszów wiejskich — ustawać nie należy, owszem zwracać należy uwagę Wydziałów powiatowych na korzyści, jakie z instytucji tej dla gmin i obszarów dworskich niewątpliwie nastąpią.

Wydziały powiatowe winny też działać w tym kierunku i pouczać gminy, które w tym specjalnym celu łączyć się z sobą mogą.

X. W sprawach podatkowych i należyłości prawnych

skonstatowała komisya, że Wydział krajowy uczynił zadość wszelkim poleceniom Wysokiego Sejmu i że c. k. Rząd zadość uczynił niektórym żądaniom niektóre zaś pozostają w zawieszeniu.

- a) Jakkolwiek c. k. Rząd nie uczynił zadość rezolucyom Wys. Sejmu z dnia 27. stycznia 1896, 5. lutego 1898 i 16. marca 1899 r. w przedmiocie uwolnienia od podatku konsumcyjnego, mięsa pochodzącego z bydła, dorżniętych w skutek niezczęśliwych wypadków, to jednak z reskryptu c. k. ministerstwa skarbu z dnia 27. kwietnia 1899 L. 60.152/97, wynika, że mięso takie przynajmniej w części od podatku konsumcyjnego jest wolnem i podlega opłacie tylko o tyle, o ile istotnie sprzedanem zostało a zatem od wagi nie od sztuki.

Należy przeto powiadomić o tem wszystkie gminy za pośrednictwem Wydziałów powiatowych, aby ludność przynajmniej z tych względnych ulg w razie wypadków korzystała.

- b) Fakty przez Wydział powiatowy Dąbrowski pod dniem 1. kwietnia 1899 Wydziałowi krajowemu do wiadomości podane, według których organa skarbowe za-

dają, aby księgi rachunkowe kas pożyczkowych gminnych, stemplowane były - spowodowały Wydział krajowy do doniesienia tego nadużycia c. k. krajowej Dyrekcji Skarbu.

Komisya podziela w zupełności zapatrywanie Wydziału krajowego, że księgi rachunkowe gminnych kas pożyczkowych tak jak i inne księgi i rachunki gminne i powiatowe stemplowane być nie potrzebują i sądzi że na wypadek, gdyby c. k. Dyrekcya Skarbu inaczej orzec miała, Wydział krajowy winien odwołać się do c. k. Ministerstwa Skarbu a względnie i do Trybunału administracyjnego.

XI. Krajowa osada poprawcza dla nieletnich chłopców.

Sprawa ta wraz z planami i kosztorysami dopiero od września 1899 r., znajduje się w Ministerstwie spraw wewnętrznych, z uwagi więc że rozpatrzenie tej sprawy przez Ministerstwo spraw wewnętrznych i Skarbu dłuższego wymaga czasu — i że zapewne c. k. Rząd już wkrótce da stanowczą odpowiedź, czyli i w jakiej mierze do ufundowania i utrzymania tej osady przyczynić się zechce — sądzi komisya, że odpowiedzi tej wyczekiwać należy.

XII. Zapomogi i Subwencye

z rubryk VI. VII. i XVII. budżetu krajowego, — udzielał Wydział krajowy odpowiednio do uchwał Wysokiego Sejmu, oraz odpowiednio do rozmiaru klęsk i potrzeb ludności.

XIII. Krajowe opłaty konsumcyjne

przyniosły preliminarzowy dochód — zaległości zmniejszyły się o kwotę 3.512 złr. 80 $\frac{1}{2}$ ct., egzekucya zaległości jest w toku i o ile niektóre kwoty jak suma 15.526 złr. 25 ct. od Jakoba Korna z Żywca, który popadł w konkurs, nie przypadną — to dalszych strat spodziewać się nie należy.

XIV. Emigracya.

W sprawie tej Wydział krajowy rozwinął żywą działalność w szczególności w tym kierunku, aby ruch robotników rolnych wychodzących na pewien czas za zarobkiem, należycie zorganizować. Wydział krajowy czyni starania skierowane ku utworzeniu przy Towarzystwie rolniczym w Krakowie a względnie w innych miejscowościach — biur pośrednictwa pracy, któreby chroniły ludność zarobku szukającą i za granicę wychodzącą od wyzysku niesumiennej agentów i skierowały ludność tę w miejscowości najkorzystniejsze. W działaniu tem jakkolwiek w roku bieżącym już spóźnionem ustawać nie należy.

Po przedstawieniu wszystkich działów sprawozdania — komisya wnosi :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z zynności Dep. VI. za czas od 16. listopada 1898, do 15. listopada 1899

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby :

a) termina otwarcia Sądów a mianowicie: Sądu obwodowego w Czortkowie i Sądów powiatowych w Zakliczynie, Botszowcach i Jabłonowie, które Najwyższem postanowieniem z dnia 18. września 1899 utworzone zostały — przyspieszył i ogłosił,

b) po myśli uchwały sejmowej z 15. lutego 1897, z 10. marca 1899, poczynił przygotowania do utworzenia, przez oba c. k. Sądy krajowe wyższe za niezbędnie potrzebne uznanych Sądów obwodowych w Białym, Bochni, Nowym-Targu, Mielcu, Jarosławiu i Żółkwi, tudzież Sądów powiatowych w Ba-

ranowie, Majdanie, Rudniku, Jagielnicy, Jezierzanach, Krasnej, Podkamieniu, Strzeliskach nowych, Uścierykach i Zawalowie,

c) zezwolił na wyłączenie gmin i obszarów dworskich: Biadoliny szlacheckie, Jaworsko i Perla z okręgu Sądu powiatowego w Brzesku a przydzielenie takowych do okręgu Sądu powiatowego w Wojniczcu,

d) zarządził przeniesienie siedziby c. k. Sądu powiatowego w Ślemieniu do Suchy.

III. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby bez względu na podnoszone przez Dyrekcyje kolejowe tak państwowe jakoteż i prywatne, trudności i formalności i bez względu na ubytek dochodów kolejowych, kierując się zasadą ludzkości i sprawiedliwości, wyjednał i wprowadził dla powoływanych na ćwiczenia urlopników, rezerwistów i landwerzystów — bezpłatną jazdę kolejami państwowymi i prywatnymi z miejsca ich pobytu do miejsca zbornego i napowrót.

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd odnośnie do rezolucyj swych z 7. lutego 1897, 5. lutego 1898 i 10. marca 1899 r. a zatem obecnie już po raz 4-ty, aby przystąpił nareszcie do podwyższenia w sposób odpowiednio wydatny, wynagrodzenia za dostarczane podwozy na cele wojskowe i publiczne, usunął tym sposobem rażącą dotychczasową krzywdę, jaką ponosi ludność wiejska, — i aby nareszcie poczuł się do obowiązku dania odpowiedzi Sejmowi na 4-ro krotne wezwania.

V. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby odnośnie do reskryptu ck. ministerstwa skarbu z dnia 7. kwietnia 1899 l. 60152/97 za pośrednictwem Wydziałów powiatowych pouczył wszystkie gminy, o ile i w jakiej mierze mięso pochodzące z bydła dorzniętych wskutek nieszczęśliwych wypadków, wolnem jest od opłaty podatku konsumcyjnego.

Przewodniczący:

Zoll.

Sprawozdawca:

Klemensiewicz.

